

Klima- og miljødepartementets prioriterte EU/EØS- saker i 2023.

EU er godt i gang med å styrke nær sagt all sin klima- og miljøpolitikk i tråd med satsingen på Europas grønne giv. Store deler av KLD er involvert i et omfattende løpende arbeid med å følge regelverksutviklingen i EU samt klargjøre relevante rettsaker for innlemmelse i EØS-avtalen og nasjonal gjennomføring i norsk rett. Formålet med dette notatet er å gi en samlet oversikt over prioriterte saker i 2023.

I 2023 vil følgende saker prioriteres:

- ***Klimaregelverket i "Klar for 55"- pakken - Norges klimaavtale med EU***
- ***Sirkulær økonomi: bærekraftige produkter og verdikjeder***
- ***EUs kjemikaliestrategi for bærekraft og handlingsplanen for null forurensing***

Norges og EUs klima- og miljøpolitikk er tett sammenvevd. Samarbeidet med EU skjer i hovedsak innenfor rammen av EØS-avtalen, men favner også bredere. Norge og EU har mange sammenfallende interesser i det globale samarbeidet på klima, miljø, natur og skog. EU er også viktig innenfor de globale kjemikalie- og avfallskonvensjonene og i arbeidet med å få på plass et nytt internasjonalt vitenskapspanel for kjemikalier og forurensing, samt i forhandlingene om en ny global plastkonvensjon som vil være i en særlig viktig fase i 2023. Det nordiske samarbeidet brukes strategisk opp mot politikktutvikling i EU/EØS- og annet internasjonalt arbeid. Klima og miljø er et prioritert innsatsområde under EØS-midlene, som bidrar til gjennomføring av EUs klima- og miljøpolitikk i mottakerlandene.

Oppfølging av EUs grønne giv er en av hovedprioriteringene i regjeringens arbeidsprogram for EU- og EØS-saker 2022-2023. Dette omfatter samarbeid mellom Norge og EU innenfor klima, miljø, energi, industri, transport, mattrygghet og bærekraftig finans, så vel som «blå muligheter» knyttet til havet.

Regjeringen arbeider for etablering av en grønn allianse med EU, som omtalt i statsminister Støre og kommisjonspresident von der Leyens fellesuttalelse av 23. februar 2022.

1. Hvor står EU/EØS -arbeidet på klima og miljø i 2023?

EU er i gang med en storstilt styrking av sin klima- og miljøpolitikk. Siden lanseringen av EUs grønne giv i 2019 er nær sagt alt klima- og miljøregelverk foreslått revidert og videreutviklet for å sikre en ambisjon og innretning som kan ta EU til klimanøytralitet i 2050. Målet er en ressurseffektiv, sirkulær og giftfri omstilling koblet med en visjon om null forurensing, samtidig som det satses tungt på beskyttelse og gjenoppretting av natur og økosystemer. EUs omstilling tvinger samtidig frem mer digitalisering.

Kommisjonen har holdt fast på og forsterket den grønne given i krisetider, hvor bærekraft også forstås som en vei til økt konkurransekraft, energiforsynings- og matsikkerhet, og kontroll med strategiske råvarer og ressurser. Det gjenstår noen større nye forslag til klima- og miljøregelverk i 2023. Dette inkluderer en ny jordhelselov, revisjoner av henholdsvis rammedirektivet for avfall og kjemikalieforordningen REACH, samt nye utslippskrav for produsenter av tunge kjøretøy.

Flere av Kommisjonens initiativer under den grønne given er allerede i ferd med å bli vedtatt. Det ble blant annet oppnådd politisk enighet med Rådet og Europaparlamentet om store deler av klimaregelverket i Klar for 55-pakken på slutten av 2022, likeså batteriforordningen som er EUs første store verdikjederegelverk under handlingsplanen for sirkulær økonomi. Så snart rettsakter er vedtatt i EU starter det formelle arbeidet med å vurdere innlemmelse i EØS-avtalen og norsk gjennomføring.

Norge og de andre EFTA/EØS-landene får en stor mengde grønn giv-relatert regelverk å håndtere i årene som kommer. Mye av dette vil være mer komplekst enn dagens regelverk gitt EUs stadig mer sektorovergrep og helhetlige tilnærming til reguleringer, for eksempel innenfor bærekraftige produkter.

Flere regelverk kommer etter hvert som forordninger (ikke direktiver), som betyr at regelverk i utgangspunktet skal følges ordrett med mindre det åpnes for alternative tiltak. Den økte bruken av forordninger henger sammen med at mye dreier seg om det indre marked, og at det er viktig å sikre lik gjennomføring og anvendelse av regelverk i landene. Flere av de nye regelverkene på klima og miljø er å forstå som rammeverksregler, noe som betyr at det også skal utvikles et stort antall underliggende delegerede rettsakter i tiden som kommer. Her gis Kommisjonen myndighet til å utforme detaljerte regler, gjerne i samråd med ekspergrupper (hvor også Norge stort sett deltar).

Forvaltningen skal på vanlig måte også forberede nasjonal gjennomføring av nytt EØS-relevant regelverk. Dette vil kreve lovendringer og innføring av nye nasjonale tilleggsvirkemidler, samtidig som myndighetene må settes i stand til å utføre forvaltningsoppgaver som følger av nye EØS-forpliktelser.

Det er viktig med effektiv innlemmelse av regelverk i EØS-avtalen og gjennomføring i norsk rett. Det er ønskelig å unngå et unødig etterslep av rettsakter som ikke er innlemmet i EØS-avtalen, mens de har trådt i kraft i EU. Europas grønne giv er også en motor for Norges grønne omstilling, og norske markedsaktører må kunne fortsette å operere på like rammevilkår som resten av Europa i et felles indre marked. KLD har ved starten av 2023 et lite etterslep av innlemmelsessaker på sine områder, men dette bildet kan forandre seg i årene som kommer gitt den omfattende regelverksutviklingen i EU.

Det pågår et stort og kontinuerlig arbeid i hele miljøforvaltningen for å følge opp de mange EU/EØS-sakene på klima- og miljøområdet. KLD følger også tett med på EU/EØS-saker som sorterer under andre departementers ansvarsområder. Arbeidet med bærekraftig finans har høy prioritet i KLD, og det er Finansdepartementet som er ansvarlig departementet for dette regelverket. Taksonomien for bærekraftige økonomiske aktiviteter er fremdeles under utvikling og kriteriene for de fire gjenstående miljømålene forventes fastsatt av Kommisjonen i 2023. EUs arbeid med utviklingen av bærekraftsrapportering for selskaper vil videreutvikles i 2023. Finansdepartementet er også ansvarlig departement for EUs karbongrensejusteringsmekanisme (CBAM), som det ble oppnådd politisk enighet om i EU på slutten av 2022. KLD arbeider med regelverk på energiområdet, hvor OED er ansvarlig

departement, og følger ellers med på regeverksutvikling på andre aktuelle områder som mobilitet, forbrukermakt m.v..

KLD har nær kontakt med EU i internasjonale klima- og miljøspørsmål, også på områder som natur som ligger utenfor EØS-avtalen. KLD vil blant annet følge tett med på EUs helhetlige oppfølging av den nye globale naturavtalen. KLD vil ta stilling til hvordan Norge bør følge opp EUs nye forslag til en lov om naturrestaurering, og se dette i sammenheng med oppfølgingen av naturavtalen i Norge. I partnerskap med de nordiske landene har Norge et større prosjekt på naturbaserte løsninger. Våren 2023 vil de nordiske landene ha et seminar i Brussel for å del erfaringer fra dette arbeidet med Europakommisjonen, representanter for Europaparlamentet og andre relevante aktører i EU.

2. KLDs prioriterte EU/EØS-saker i 2023

• **Klimaregelverket i "Klar for 55"-pakken – Norges klimaavtale med EU**

I 2020 ble EU og Norge enige om å samarbeide om oppfyllelsen av våre respektive klimamål for 2030 under Parisavtalen. Klimaavtalen med EU innebærer at Norge er del av hele EUs klimaregelverk i perioden 2021-2030. Dette består av:

- Innsatsfordelingsforordningen, som etablerer nasjonale mål for utslippskutt innen transport, jordbruk, avfall og bygg og deler av industri- og petroleumssektoren.
- Klimakvotesystemet, som setter et felleseuropeisk tak på utslipp fra industri, energiforsyning, petroleumsutvinning og luftfart
- Skog- og arealbruksregelverket, med mål om at det samlet sett ikke skal være utslipp fra skog- og arealbrukssektoren (netto-null utslipp).

Klimaregelverket ble utformet for å oppnå et EU-mål om 40 prosent utslippsreduksjon i 2030 sammenlignet med 1990-nivå. EU forsterket i desember 2020 sitt klimamål til et mål om å kutte sine nettoutslipp i 2030 med 55 prosent. Kommisjonen la som følge av dette i juli 2021 frem en større pakke med lovforslag og initiativer som skal gjøre EU «Klar for 55». Pakken inkluderer forsterkede versjoner av klimaregelverket, som EU ligger an til å vedta formelt tidlig i 2023.

Regjeringen ønsker å videreføre klimasamarbeidet med EU og arbeider ut fra at vi skal oppfylle Norges forsterkede mål under Parisavtalen i samarbeid med EU. I 2023 vil Norge innlede en formell dialog med EU om, og eventuelt på hvilke vilkår, de ulike delene av det reviderte klimaregelverket skal gjøres gjeldende for Norge. Innføring av kvoteplikt på skipsfart allerede fra 1. januar 2024 kan bli prosessuelt krevende for Norge da kvoteplikt forutsetter endring av klimakvoteloven.

KLD følger også tett med på «FuelEU Maritime» som stiller krav til bruk av lavutslippsdrivstoff om bord på skip og «Refuel Aviation» om bærekraftig drivstoff til luftfart.

KLD samarbeider nordisk om et veikart for alternative bærekraftige nullutslippsdrivstoff og redusert utslipp fra skipsfart, som også spilles inn til EU og globalt.

- **Sirkulær økonomi: bærekraftige produkter og verdikjeder**

Norges omstilling til en mer sirkulær økonomi er tett koblet til EUs handlingsplan for en sirkulær økonomi fra mars 2020, hvor innføring av et forsterket produktrammeverk utgjør et sentralt grep.

Kommisjonen la frem forslag til en ny og vesentlig utvidet økodesignforordning i 2022. Den nye forordningen skal med noen få unntak gjelde for alle produkter. I tillegg til krav om energieffektivitet nedfeller forslaget til økodesignforordning overordnede krav til bærekraft for produkter, slik som holdbarhet, reparerbarhet, egnethet for ombruk og materialgjenvinning, klimafotavtrykk, innhold av sekundære råvarer m.v. I tillegg utarbeides spesialregelverk på 7 prioriterte nøkkelverdikjeder hvor det stilles krav på alle stadier i produkters livsløp for å redusere den totale miljøbelastningen fra verdikjedene i et globalt perspektiv. De utpekte verdikjedene er elektriske og elektroniske produkter, batteri og kjøretøy, emballasje, plast, tekstiler, bygg og anlegg, og mat, vann og næringsstoffer.

Etterspørselssiden i den sirkulære økonomien skal også styrkes gjennom sterkere forbrukerrettigheter, strengere krav til grønne offentlige innkjøp, og omfattende krav til næringslivet til dokumentasjon av produktenes bærekraftsegenskaper. Denne dokumentasjonen skal være pålitelig og sammenlignbar og lett tilgjengelig, fortrinnsvis digitalisert. Norge er positiv til at EU så kraftfullt går inn for å fremme bærekraftige produkter og forbruk av produkter i alle ledd i økonomien. Norge følger løpende med på utformingen av det samlede produktrammeverket som suksessivt vil endre rammebetingelsene i det indre marked i årene som kommer. Tilrettelegging for nasjonal gjennomføring av det nye regelverket under handlingsplanen for sirkulær økonomi blir viktig i 2023.

Som ledd i arbeidet med en mer sirkulær økonomi har EU i de senere år økt innsats og ambisjonsnivå i avfallspolitikken. Ressurseffektivitet i avfallssektoren skal bidra til å øke EUs ressurstilgang og redusere importavhengig av ressurser for det grønne skiftet. Det stiller nye krav også til norsk avfallspolitikk, om økt utsortering og materialgjenvinning og mer tydelig utvidet produsentansvar i et sirkulær økonomi-perspektiv. Det er innført konkrete mål for materialgjenvinning på en rekke områder og skjerpede krav til produsentansvar, og nye virkemidler er satt inn mot engangsartikler av plast. Revidert forordning for import og eksport av avfall vil skjerpe reglene for eksport av avfall ut av EU/EØS, og gjøre handel med avfall til gjenvinning innenfor Europas grenser enklere. Kommisjonen vil etter planen legge frem en revisjon av rammedirektivet for avfall 2. kvartal 2023 med fokus på en mer bærekraftig og sirkulær håndtering av tekstilavfall og reduksjon av matsvinn.

KLD har over tid samarbeidet tett med EU for å redusere miljøkonsekvenser av plastprodukter og fremme en mer sirkulær økonomi for plast i Europa og globalt. Dette samarbeidet vil fortsette i 2023. På tampen av 2022 ble det lagt frem et ambisiøst forslag til ny emballasjeforordning, som blant annet vil styrke markedet for materialgjenvunnet plast og redusere forbruket av jomfruelig plast. Kommisjonen har også varslet tiltak for å forby tilsatt mikroplast i en rekke ulike produkter, og vil finne effektive tiltak mot utilsiktede utslipp av mikroplast fra bruk og slitasje. Innsatsen som Norge gjør i samarbeid med de nordiske

landene for å redusere plastforurensing regionalt og globalt er også tett koblet til arbeidet i EU.

Norge jobber for at den sirkulære økonomien må utvikles innenfor rammen av et strengt kjemikalier regelverk, og at de farligste stoffene må tas ut av kretsløpet når avfall skal gjenvinnes til nye produkter. Arbeidet med sirkulær økonomi ses i nær sammenheng med tilgrensende planer som kjemikaliestrategien og plaststrategien.

I tråd med EUs ambisjoner om å regulere hele verdikjeder kom Kommisjonen, Rådet og Parlamentet til enighet om en forordning for avskogingsfrie råvarer og produkter i desember 2022. Rundt 80 prosent av global avskoging skyldes omdisponering til landbruksformål og EU står for omtrent 10 prosent av forbruket av råvarer som forårsaker avskoging. Det ligger an til å forby import, omsetting og eksport av kveg, palmeolje, soya, gummi, kakao, kaffe og tømmer, samt videreforedlede produkter som lær, trekull, sjokolade og møbler som stammer fra områder som er blitt avskoget eller skogforriget etter 31.12 2020, på det indre markedet. Varene skal være produsert i henhold til nasjonale lover i produsentlandet og med respekt for internasjonale menneskerettigheter og urfolks rettigheter. Forordningen omfatter råvarer og produkter produsert både innenfor og utenfor Europa. KLD vurderer, i samråd med andre departementer, norsk posisjon på forordningen. Norge har i 15 år vært en global leder for å redusere avskoging og skogforringelse gjennom regjeringens regnskogssatsing. EUs forordning kan være et viktig gjennomslag for å bidra til at forsyningskjeder i alle ledd reduserer global avskoging og skogforringelse.

- **EUs kjemikaliestrategi for bærekraft og handlingsplanen for null forurensing**

Gjennom EØS-avtalen er Norge del av verdens mest omfattende kjemikalier regelverk. Dette setter strenge krav for innhold av miljøgifter og andre farlige stoffer i produktene vi bruker, og omfatter regulering av produksjon og utslipp av slike stoffer. Dette er viktig for å beskytte helse og miljø.

EUs kjemikaliestrategi for bærekraft fra 2020 samsvarer godt med norske prioriteringer og ambisjoner. De europeiske kjemikalier regelverkene skal forenkles og styrkes og det kommer svært mange endringer som også vil gjelde i Norge. En rekke forslag til revisjoner med innstramninger i kjemikalier regelverkene er varslet i 2023, eksempelvis REACH - forordningen, leketøydirektivet og kvikksølvforordningen. Felles for revisjonene er at det legges vekt på å fase ut de mest skadelige helse- og miljøfarlige stoffene raskere, og forbedret informasjon til bransjen og forbrukere. Det skal gi bedre beskyttelse av miljøet, forbrukere og sårbare grupper som barn og fostere, samtidig som konkurransekraften skal styrkes gjennom innovasjon.

Norske miljømyndigheter fortsetter det aktive bidraget i arbeidet med å styrke regelverkene. For eksempel har Norge gitt mange innspill til forslag til revisjon av CLP -forordningen om fareklassifisering og merking som ble publisert i desember 2022, og følger det videre arbeidet tett. Det er også en prioritert sak fra norsk siden at hele gruppen perfluorerte stoffer (PFAS-er) skal fases ut. PFAS-er er en gruppe med tusenvis av stoffer, og er blant de mest bekymringsfulle stoffene vi omgir oss med. Noen av stoffene er strengt regulert, mens andre

fortsatt kan finnes i produkter vi bruker slik som tekstiler, kjøkkenutstyr, brannskum og skismøring. I januar 2023 har Norge sammen med 4 andre land levert forslag om generelt forbud under kjemikalierregelverket REACH mot all produksjon og bruk av PFAS-er i Europa. Berørte aktører kan gi innspill til prosessene i det europeiske kjemikaliebyrået ECHAs vitenskapelige komiteer. Norge har også tatt en rolle for å øke kunnskap om helse- og miljøfarlige stoffer i plast, noe som igjen kan gi grunnlag for å fremme forslag om å forby eller på annen måte regulere flere slike stoffer. Norden fortsetter som pådriver for en sterk kjemikaliepolitikk i EU.

KLD vil fortsette å jobbe for en ambisiøs videreutvikling av EUs kjemikaliepolitikk i 2023. Norge er blant landene som har lagt politisk press på Kommisjonen for å få en revisjon av kjemikalierregelverket REACH, blant annet på politisk nivå gjennom «Reach-up»-nettverket. Kommisjonens forslag til revisjon var varslet i 2022, og Norge er opptatt av den ikke blir ytterligere forsinket.

I 2021 la Kommisjonen frem en handlingsplan for nullforurensning som tar for seg bredden av eksisterende miljøregelverk av betydning for forurensning. Denne er bygget opp rundt en visjon om at det innen 2050 ikke lenger skal forekomme helse- og miljøskadelig forurensning av luft, vann og jordsmonn. For å nå målet mot 2050 har kommisjonen satt seks underveis-mål for 2030. KLD deltar i gruppen som skal styre arbeidet med gjennomføringen av handlingsplanen. Handlingsplanen berører de fleste regelverk som omhandler kilder til forurensning, og omfatter flere departementers ansvarsområder.

I 2023 vil det pågå forhandlinger i EU om innskjerping av dagens grenseverdier for luftkvalitet, hvor Norge er positiv til Kommisjonens forslag.

Revisjonen av industriutslippsdirektivet blir også en viktig sak i 2023, som vil følges tett fra norsk side. I tillegg til at direktivet skal fortsette å regulere utslipp fra industri, skal en revisjon bidra til å sikre at industrien driver i tråd med EUs grønne giv og målene om nullforurensning, et giftfritt miljø og mer sirkulær økonomi. Også KLD vil også følge tett med på forslaget til et revidert avløpsdirektiv med nye krav til rensing av avløpsvann fra byer og tettsteder.

3. Hvordan jobber KLD med EU/EØS?

Selv om Europas grønne giv går inn i en fase hvor innlemmelse i EØS og forberedelse av nasjonal gjennomføring vil prege arbeidet på mange områder, så vil KLD fortsette å følge tett med på utviklingen av politikk og regelverk i EU. Dette er viktig for å legge grunnlag for en mest mulig effektiv innlemmelse av regelverket i EØS-avtalen og gjennomføring i norsk rett innen fristen. Omfanget, kompleksiteten og tempoet i EUs regelproduksjon begrenser mulighetene til å gå aktivt inn for å påvirke EUs arbeid i særlig grad. Det er samtidig viktig å spille inn norske synspunkter tidlig der vi har interesser på prioriterte områder. Når regelverk er vedtatt i EU er det lite rom for å gi EFTA/EØS-land tilpasninger.

Miljøforvaltningen sender løpende innspill til høringer som utgjør grunnlag for Kommisjonens forberedelser av regelverksforslag der hvor det er relevant, og deltar i om lag 50 av Kommisjonens ekspertgrupper som jobber med utviklingen av eksisterende regelverk.

KLD deltar i Kommisjonens "European Climate Policy Group" og i "High-level forum on Governance and Compliance" som har fokus på etterlevelse og gjennomføring av EUs miljøpolitikk på landnivå. Vi deltar på ulike "direktørmøter" i regi av formannskapslandene på områder som vann, hav og naturforvaltning. Miljødirektoratet deltar i sitt europeiske nettverk (NEPA) og representerer Norge i EUs kjemikaliebyrå (ECHA) og i EUs miljøbyrå (EEA). KLD har p.t. en nasjonal ekspert i Kommisjonen samt 2 spesialutsendinger på EU-delegasjonen i Brussel.

KLD deltar aktivt i to uformelle nettverk bestående av medlemsland som ønsker å være pådrivere for økt ambisjon: "Green Growth Group" (klima) og "Reach-Up" (kjemikalier). Begge gruppene møtes jevnlig både på politisk- og embetsnivå. Norge inviteres til EUs uformelle miljøministermøter som finner sted 2 ganger i året.

Norden har fått økt politisk relevans. «Visjon 2030» fastsetter at Norden skal bli verdens mest integrerte og bærekraftige region innen 2030. Dette arbeidet henger tett sammen med prioriteringene og oppfølgingen av EUs grønne giv, og det er satt av økte økonomiske ressurser til klima, miljø og grønn omstilling. KLD har bidratt til å styrke Norden på områder som plast, grønn skipsfart og naturbaserte løsninger. Det nordiske samarbeidet bidrar til påvirkning og kunnskapsoppbygging av relevans for arbeidet opp mot EU og det globale samarbeidet.

Norge og KLD deltar i flere av EUs programmer i perioden 2021-2027. Flere av disse er viktige for det grønne skiftet, herunder forsknings- og innovasjonsprogrammet Horisont Europa, romprogrammet Space og investerings- og kapasitetsbyggingsprogrammet DIGITAL for digital omstilling og bruk av innovative teknologier i samfunn og næringsliv.

EFTA spiller en viktig rolle for å klargjøre vedtak om innlemmelse i EØS-avtalen i tett samarbeid med EØS/EFTA-landene. KLD leder arbeidet i EFTAs miljøarbeidsgruppe og har et løpende samarbeid med både EFTA og EFTAs overvåkingsorgan ESA. Kommisjonen har nylig styrket sin kapasitet for en effektiv forvaltning av EØS-avtalen, og både EFTA og ESA innstiller seg på en økt mengde regelverk fra EU hvorav mye vil være mer komplekst og sektorovergrepene enn tidligere. I norsk sammenheng jobbes det for å forbedre nasjonale rutiner for EØS-arbeid. Dette omfatter et økt fokus på gjennomføring og oppfølging av EØS-rett for å unngå feilaktig praktisering av regler i Norge. KLD har dialog med ESA om rekke saker.

I 2023 vil KLD jobbe med å sikre at klima og miljø forblir et prioritert innsatsområde i den nye programperioden under EØS-midlene (2022-2029). KLD vil også fremme kulturmiljø som innsatsområde.

Gjennom EØS-referansegruppen for miljø legger KLD vekt på å involvere samfunnsaktører som næringslivets parter, forskning, kommunesektoren og ulike miljø- og interesseorganisasjoner i sitt EU/EØS-arbeid. Miljødirektoratet legger relevante EU-høringer ut på sin nettside og sender det vesentligste av Kommisjonens forslag til klima- og miljøregelverk på nasjonal høring.